

MARTIN LUTHER

ŽIVLJENJE

Martin Luther je bil rojen 10. novembra 1483 v Eislebnu (danes Nemška zvezna dežela Thüringen). Odraščal je na grofiji v Mansfeldu, kjer je bil njegov oče zaposlen kot rudar v rudniku bakra. Do svojih staršev je imel Martin navkljub strogi vzgoji dober odnos. Med leti 1497 - 1498 je mladi Luther obiskoval katedralno šolo v Magdeburgu, kjer so poučevali »Bratje skupnega življenja« (eno od srednjeveških duhovnih gibanj). V Eisenachu je med leti 1498 – 1501 obiskoval latinsko šolo. Tam se je seznanil tudi s kulturnim življenjem tedanje dobe. Med leti 1501-1505 je končal osnovni študij na »artistični fakulteti«, po absolviranju gramatike, retorike, aristotelove logike ter metafizike. Po končanju študija in promociji za »artističnega magistra« bi moral Luther na očetovo željo študirati pravo, vendar pa je 2. julija 1505 prišlo do dogodka, ki je spremenil njegovo življenje. Tega dne je v Stotternheimu v bližini Erfurta v hudem neurju udarila strela v njegovi bližini. Ta dogodek je imel za božji opomin. Kljub temu, da se je zgrudil se mu ni nič zgodilo, vendar je vseeno zaklical: »Sveta Ana (zaščitnica rudarjev) postal bom menih!«

Že 17. julija 1505 je vstopil v meniški red avguštincev (posebno strog meniški red). Po noviciatu je bil 27.februarja 1507 posvečen za duhovnika ter obenem dobil od priorja ukaz, da mora nadaljevati s študijem teologije. Študiral je v Wittenbergu in Erfurtu vse do leta 1511 ko se je dokončno preselil v Wittenberg. V Wittenbergu je leta 1512 začel poučevati kot profesor teologije. Luthrovo teološko zanimanje v naslednjih letih je bilo osredotočeno predvsem na vprašanja božje pravičnosti ter opravičenja človeka pred Bogom. To sta bili vprašanja, ki sta ga teološko vse bolj oddaljevali od tedanje teologije Rimske Cerkve.

Spor z Rimom

Preko intenzivnega študija teologije apostola Pavla ter teologije cerkvenega očeta Avgušтина je Luther dobival čedalje večje prepričanje, da biblični pojem »božja pravičnost« ne opisuje jeznega in kaznujočega temveč milostnega in dobrega Boga, kateri človeka zaradi vere v omiloščuje in opravičuje. Prav zato je prišlo do konflikta s pridigarjem Tetzlom, ki je na zapoved nadškofa iz Mainza leta 1517 na vzhodu Nemčije prodajal odpustke. Po tem ko je Luther najprej ostro pridigal proti taki obliki odpustkov je 31.oktobra 1517 s prabitjem 95 tez na vrata Grajske cerkve (Schlosskirche) v Wittenbergu pozval na dišputo o odpustkih. Luthru je v prvi vrsti šlo za božjo besedo, kakor je zapisana v Svetem pismu, ki bi morala imeti vodilno vlogo pri cerkvenem oznanjanju in učenju. Cerkevne tradicije – kot na primer »odpuščanje grehov« v zameno za denar – ne smejo imeti nikakršne avtoritete. Čeprav ni prišlo do dišpute pa so se Luthrove teze vseeno zelo hitro razširile tako, da je papež Lev X. junija 1518 začel s procesom proti »heretiku Luthru«.

Zlom z Rimom

Med leti 1518 – 1521 je spor med rimsko cerkvijo in Martinom Luthrom ter njegovimi privrženci dobival čedalje več privržencev na eni in drugi strani. Na jesen 1518 je v Augsburgu na cesarskem parlamentu Luthra zaslišal kardinal Kajetan ter ga silil k temu, da prekliče svojih 95 tez. Luther je odklonil vsakršen preklic ter zahteval naj se cela stvar reši na cerkvenem zboru.

Tudi dišpute, ki so sledile v letu 1519 niso zbližale strani. Leta 1520 je Luther napisal tri pomembne spise v katerih je razvil natančen program za reformo Cerkve: reformo papeštva, reformo življenja cerkve (npr. samostanskega življenja, celibata duhovnikov, maše in

odpuštkov), reformo zakramentov ter poudarek »svobode kristjana«. Tem spisom, ki so se bliskovito razširili ter pridobili za reformacijo veliko privržencov, je sledila s strani paža bula o Luthrovem izobčenju iz Cerkve (15.junij 1520), katero je Luther takoj zažgal. 3.januarja 1520 je bil dokončno ekskomuniciran iz Cerkve.

Cesarski zbor v Wormsu

Politični odnosi v Luthrovi dobi so onemogočili odločne ukrepe proti njemu. V Fridrihu modrem, saškem knezu, je Luther dobil podporo pred procesom v Wormsu kjer je leta 1521 pred mladim cesarjem Karlom V. moral zagovarjati svojo teologijo. V slavnem govoru pred »cesarjem in kraljestvom« 18.aprila 1521 je Luther o svoji teologiji povedal: »Če me ne bodo prepričali s Svetim pismom ali z ostalimi trdnimi razumskimi dokazi – ker ne verjamem niti papežu niti cerkvenim zborom, bom ostal zvest dokazom iz Svetega pisma. In tako dolgo dokler je moja zavest osvojena s Svetim pismom ne bom, in niti ne želim, preklicati kar sem povedal ker delati proti zavesti ni dobro. Bog mi pomagaj. Amen« Ker Luther ni želel preklicati svoje teologije je moral 26.maja 1521 zapustiti Worms. Cesar je ukazal preganjati Luthra in njegove privržence ter požgati vse reformatorjeve spise. Nevarnosti je Luthra rešil knez Fridrih modri. Na poti nazaj do Wittenberga je bil Luther »ugrabljen« v Thüringenu ter vzet v zavetišče na grad Wartburg.

Luther na Wartburgu

Na gradu Wartburg je bil Luther kot »vitez Jurij« skrit skoraj eno leto. Ta čas je izkoristil za prevod Nove zaveze v nemški jezik kar mu je uspelo v dveh in pol mesecih. V času Luthrovega bivanja na Wartburgu se je reformacija širila z Wittenberga v ostale dele nemške dežele tako, da se je bilo moč zaslediti konfesionalno razdelitev nemškega cesarstva. Nekateri deli cesarstva so se pridružili reformacijskemu gibanju dočim so nekateri ostali verni »stari veri«. V tem času so se izoblikovala prva napetja v reformacijskem gibanju. Za Luthra je bilo pomembno leto 1525. Spomladi tega leta je bil vpleten v kmečko vojno na strani kneza. V istem letu se je poročil z nekdanjo redovnico Katarino von Bora. Ker je bil cesar že od leta 1520 naprej obremenjen z branjenjem zunanjih mej cesarstva je dobilo veliko število deželnih knezov možnost priključiti se k reformaciji tako da proces v Wormsu ni imel bistvenega vpliva na širjenje reformacije. Stanje se je spremenilo ko je cesar Karel V. sklical poleti leta 1530 cesarski zbor v Augsburg, da bi končno sam posegel v verska vprašanja.

Cesarski zbor v Augsburgu in Augsburgska veroizpoved

Kot cesarski izobčenec Luther ni mogel sam sodelovati na cesarskem zboru v Augsburgu. Med časom se je zadrževal na trdnjavi Coburg od koder je bil vsaj preko pisem povezan s svojimi prijatelji, ki so bili tedaj v Augsburgu. Luthrov somišljenik in drugi mož reformacije Filip Melanchthon je tako namesto Luthra branil evangeličasnko vero pred cesarjem in zbranimi teologi s pomočjo veroizpovednega spisa – Augsburgske veroizpovedi (Confessio Augustana), ki velja za enega od najpomembnejših evangeličanskih veroizpovednih spisov. Luther je Melanchthonu s trdnjave Coburg pomagal kolikor je le mogel. Tudi v Augsburgu ni prišlo do enotnosti med katoliško in evangeličansko stranjo.

Zadnja leta Luthrovega življenja

Luther je skozi vsa ta leta neutrudno pisal, prevajal in pridigal božjo besedo. Ohranili so se mnogi njegovi spisi, pisma ter traktati. Utrujen od dela in nenehnega soočanja se z nasprotniki reformacije je slabel. Pozimi 1546 je potoval v Eisleben, da bi rešil dedne zahteve grofa v Mansfeldu. Po dolgih pogovorih se je Luthrovo zdravstveno stanje poslabšalo. Luthrovo srce se je ustavilo v noči iz 17. na 18. februar 1546. Njegovi posmrtni ostanki so v grobnici pod prižnico grajske cerkve v Wittenbergu.

Objava tez

Martin Luther se je v širši javnosti pojavil dejansko šele z objavo znanih 95 tez. Dan ko jih je pribil na vrata grajske cerkve v Wittenbergu – 31.oktober 1517 je obveljal za začetek reformacije. Teze (prvotno napisane v latinskem jeziku) je Luther poslal nadškofu Albertu iz Mainza. V njih je nastopal proti zlorabi odpustkov – toda izrečena je bila že tudi kritika na papeževu oblast (predvsem glede odpustkov in izobčenja Luthra iz cerkve) in zagovarjanje »svobode vernega človeka«. Luther zagovarja »odraslost ali polnoletnost kristjana«, to so že »prvi zametki« njegovega učenja o splošnem duhovništvu.

Teze so, kot je rekel pozneje Luther, v »štirinajstih dneh preletele vso Nemčijo, kot da bi bili sli sami angeli in jih prinesli med ljudi« ter se nekoliko pozneje razširile po vsej Evropi.

(Teze odražajo miselnost tedanje dobe, tak je tudi njihov jezik.)

Teze Dr. Martina Luthra

1. Ko je naš Gospod in Mojster (Učitelj) Jezus Kristus govoril: »Delajte pokoro!« (Mt 4, 17) je želel, da bi celo življenje vernikov bila pokora.
2. Te besede ne moremo razumeti v smislu zakramentalne spovedi (t.j. v smislu spovedi in zadoščenja, ki bi bilo naloženo po uradni dolžnosti duhovnika).
3. Tudi ni mišljena le notranja pokora; toliko manj ni notranja pokora, v kolikor ni to tudi mnogotero zunanje mrtvičenje telesa.
4. Zato ostaja kazen tako dolgo, dokler ostaja sovraštvo proti sebi samemu (to je resnična notranja pokora), to je vse do prihoda v nebesa.
5. Papež noče in ne more odpustiti nobenih drugih kazni, razen teh, katere je naložil sam po svoji lastni odločitvi ali po cerkvenih zakonih.
6. Papež kazni ne more odpustiti drugače, kot le, da oznani in potrdi, da bodo odpuščene od Boga; lahko odpušča v primerih, ki so mu pridržani; ob zanikanju mu te pravice, krivda zagotovo ostane.
7. Sploh pa nikomur Bog ne odpusti krivde, kdor spovednika istočasno ne prizna za njegovega (božjega) namestnika in se mu ponižno ne pokori.
8. Kanonične spokorne odločbe se izključno nalagajo živim; mrtvim ne sme biti od njih ničesar naloženo.
9. V dobrem tu Sveti Duh razsvetljuje papeža, ko ta v svojih dekretih (odlokkih) vsakokrat upošteva slučaj smrti in skrajno stisko.
10. Nevedno in napačno ravnajo tisti duhovniki, ki umirajočemu kanonično spokorno kazen prihranjajo še za vice.
11. Plevel o spremembi kanonične spokorne kazni v spokorno kazen v vicah, je bil očitno zasejan, ko so škofje spali. (Mt 13,25)
12. Nekoč kanonične pokore niso nalagali po, temveč pred odvezo, da bi preizkusili resničnost kesanja.
13. Umirajoči bodo s smrtjo osvobojeni vsega; tudi za kanonične odločbe so mrtvi pravnomočno odvezani.
14. Nepopolna ljubezen ali pobožnost umirajočega nujno prinaša s seboj velik strah, ki je toliko večji, kolikor manjša je bila ljubezen ali pobožnost.
15. Ta strah in groza sama po sebi zadostujeta (da o drugem molčimo), da priključeta muke vic, kajti blizu sta grozi obupa.
16. Pekel, vice in nebesa se med seboj dozdevno razlikujejo tako, kot se med seboj razlikujejo obup, skorajšnji obup in varnost.

17. Za potrebno se zdi, da bi se dušam v vicah sorazmerno zmanjševala groza in rastla ljubezen.
18. Zdi se, da se niti razumsko niti z dokazi Pisma, ko so izven meja razumevanja ne da dokazati, v čem je zaslužnost in v čem rast ljubezni.
19. Ne zdi se ali vsaj ni vsem dokazano, da so prepričani v svoje zveličanje, čeprav smo mi o tem povsem gotovi.
20. S »popolnim odpuščanjem vseh kazni« papež ne misli čisto vseh, ampak samo tiste, katere je sam naložil.
21. Zato se motijo tisti pridigarji, ki govorijo, da je s papeževim odpustkom človek prost vseh kazni in bo zveličan.
22. Toliko manj odpušča kazni dušam v vicah; kazni, ki bi po kanoničnih predpisih morale biti odslužene že za časa življenja.
23. Če pa kakšen odpustek lahko odpusti vse kazni, potem to lahko stori samo tem najpopolnejšim, t.j. zelo redkim.
24. Nedvomno je zaradi tega velik del ljudi prevaran z bahavskimi obljubami o odpuščanju grehov.
25. Enako oblast, kot si jo generalno lasti papež nad vicami, ima vsak škof in župnik v svoji škofiji, še posebej pa v svoji župniji.
26. Zelo pravilno ravna papež, ko dušam ne daje odpuščanja odpuščanja na temelju svoje ključne oblasti (ta mu za to tudi ni bila podeljena), ampak samo po priprošnjah.
27. Človeško učenje pridigajo tisti, ki pravijo: Kakor hitro kovanec v skrinjico zažvenketa, tako hitro se duša dviga iz vic.
28. Gotovo je, da ko kovanec v skrinjici zažvenketa, se povečata dobiček in pohlep; priprošnje Cerkve pa so edino le v božji odločitvi (sodbi).
29. Kdo bi vedel ali želijo vse duše v vicah biti odkupljene; pri sv. Severinu in Paschalisu to ne bi smelo priti v poštev!
30. Nihče ne more biti prepričan v resničnost svojega kesanja, še manj pa, če je prejel popolno odpuščanje.
31. Kot so redki resnično kesajoči se, tako redki so tisti, ki na pravilen način kupujejo odpustke, t.j. izredno redki.
32. Večno preklet skupaj z vsemi svojimi učitelji bo ta, kdor veruje v svojo blaženost na podlagi odpustkovih pisem.
33. Še posebej se moramo varovati tistih, ki pravijo, kako je papežev odpustek neprecenljiv božji dar, po katerem se bo človek spravil z Bogom.
34. Milosti odpustkov se nanašajo samo na kazni zakramentalnega zadoščenja, ki so določene od ljudi.
35. Nekrščansko pridigajo tisti, ki trdijo, da za odkup duš ali za dosego spovednih privilegijev ni potrebno nobenega kesanja.
36. Vsak kristjan, ki čuti resnično kesanje, ima popolno odpuščanje kazni in krivde, tudi brez odpustkovega pisma.
37. Vsak resničen kristjan, živ ali mrtev, je deležen vseh dobrot Kristusa in Cerkve; Bog mu te darove zagotavlja.
38. Vendar pa ne smemo odpustka in deleža darov, ki jih daje papež podcenjevati, ker so (kot sem dejal) oznanilo božjega odpuščanja.
39. Neizmerno težko je tudi najbolj učenim teologom, istočasno pred ljudmi poveličevati polnost odpustkov in odkritosrčnost kesanja.
40. Resnično kesanje išče in ljubi kazni; obilica odpustkov pa jih nasprotno odpušča in povzroča nejevoljo proti kazni, ali vsaj daje priložnost za to.

41. S previdnostjo je potrebno pridigati o apostolskem (papeževem) odpustku, da ljudstvo ne bi napačno menilo, kako imajo odpustki prednost pred drugimi deli, namreč pred dobrimi dejanji ljubezni.
42. Kristjane je potrebno poučiti: ni papeževu mnenje, da bi nakup odpustka kakor koli enačili z deli usmiljenja.
43. Kajti preko dejanj ljubezni ljubezen raste in človek postaja boljši; preko odpustka pa nasprotno: ni boljši, ampak je samo osvobojen kazni.
44. Kristjane je potrebno poučiti: dati revnim ali posoditi revnemu je boljše kot kupiti odpustek.
45. Kristjane je potrebno poučiti: Kdor vidi potrebnega in se zanj ne zavzame, ampak kupi odpustek, si ne pridobi papeževga odpuščanja, ampak božjo jezo.
46. Kristjane je potrebno poučiti: če nimajo denarja v izobilju, so dolžni tega obdržati za vsakdanje potrebe in se v nobenem primeru ne klanjati pred odpustki.
47. Kristjane je treba poučiti: kupovanje odpustkov je svobodno in ne ukazano.
48. Kristjane je treba poučiti, da papež potrebuje in želi pri podelitvi odpustka v veliko večji meri pobožne, za njega prinesene molitve, kot vdane prihodke.
49. Kristjane je potrebno poučiti: papežev odpustek je koristen v kolikor vanj ne polagamo svojega zaupanja; je pa nad vse škodljiv, če zaradi njega zanemarimo strah božji.
50. Kristjane je potrebno poučiti: če bi papež vedel, kako pridigarji odpustkov izterjujejo denar, bi rajši pustil Petrovo cerkev propasti v pekel, kakar da bi bila zidana s kožo, telesi in kostmi njegovih vernikov.
51. Kristjane je potrebno poučiti: papež bi bil pripravljen (kar je njegova dolžnost) – če bi moral (v sili) Petrovo cerkev prodati in od svojega bogastva dati tem, kateri zdaj v veliki večini s pridigarji odpustkov izvablja denar.
52. Ničevo je upanje biti zveličan po pismih odpustkov, pa če tudi sam komisar odpustkov ali sam papež za to zastavi svojo dušo.
53. Kristusovi in papeževi sovražniki so, kateri razglašajo, kako je zaradi pridiganja odpustkov božja beseda v ostalih cerkvah povsem umolknila.
54. Žalitve božje besede se dopušča, če v eni in isti pridigi odpustku odmerjajo več časa kakor božji besedi.
55. Mnenje papeža mora neizogibno biti: če odpustek (ki je ta najmanjši) častijo z zvonovi, procesijami in božjimi službami, potem mora evangelij (ki je ta najvišji) biti pridigan (oznanjevan) s stoterimi zvonovi, s stoterimi procesijami in s stoterimi božjimi službami.
56. Zakladi cerkve, iz katerih papež deli odpustke krščanskemu ljudstvu, niso dovolj dobro opisani, še manj pa znani.
57. Časni zakladi to očitno niso, ko pa mnogi pridigarji teh ne delijo radodarno, ampak jih raje kopičijo.
58. Tudi zasluge Kristusa in svetnikov to niso, ker te delujejo neprestano brez milosti papeža za notranjega človeka, tako kot križ, smrt in pekel za zunanjega človeka.
59. Reveže v cerkvi je sv. Laurentius imenoval kot zaklade Cerkev, toda on je uporabljal izrazoslovje svojega časa.
60. V trdnem prepričanju označujemo ključne Cerkev (ki so ji po zaslugah Kristusa podarjeni) za te zaklade.
61. Jasno je, da za odpuščanje kazni in v posebnih primerih za odvezo zadostuje papeževa oblast.
62. Resničen zaklad Cerkev je evangelij o čudovitosti in milosti božji.
63. Ta je iz dobrih vzrokov izredno zasovražen, ker iz prvih dela zadnje. (Mt 20,16)

64. Nasprotno je iz dobrih vzrokov zaklad odpustka izredno priljubljen, ker se iz zadnjih dela prve.
65. Zato so zakladi evangelija mreže, s katerimi so nekoč ribarili (lovili) bogate ljudi.
66. Nasprotno so zakladi odpustkov mreže, s katerimi sedaj ribarijo (lovijo) bogastvo ljudi.
67. Odpustek, kateremu pridigarji vzklikajo najvišje milosti, lahko tudi v resnici tako izgleda, v kolikor prinaša dobiček.
68. V resnici pa je odpustek ta najmanjši, merjen z božjo milostjo in z usmiljenjem križa.
69. Škofje in župniki so dolžni komisarje apostolskih odpustkov dovoliti z vsem spoštovanjem.
70. Še veliko bolj pa so dolžni vse oči usmeriti in vsa ušesa obrniti (in paziti), da ti namesto papeževih naročil ne bodo pridigali svojih izmišljotin.
71. Kdor govori proti resnici apostolskega odpustka, ta bodi obsojen in preklet.
72. Kdor nastopi proti samovolji in razuzdanosti govorov pridigarjev odpustkov, ta bodi blagoslovljen.
73. Kakor papež upravičeno grozi s prekletstvom tem, ki na vse mogoče načine povzročajo škodo trgovanju z odpustki,
74. tako hoče veliko bolj z izobčenjem zadeti te, ki pod pretvezo odpustkov delajo škodo sveti ljubezni in resnici.
75. Meniti, da je papežev odpustek tako učinkovit, da človeka lahko reši tudi takrat, če bi ta – kar je nemogoče – oskrnil (posilil) božjo mater je nesmisel.
76. Mi nasprotno menimo, da papežev odpustek ne more izbrisati niti tega najmanjšega odpustljivega greha, kar se krivde tiče.
77. Ko se govori, da tudi sv. Peter, če bi bil zdaj papež, ne bi mogel podeliti nobene večje milosti, je to obrekovanje sv. Petra in papeža.
78. Mi nasprotno trdimo: Ta in vsak papež ima še večje milosti, namreč evangelij, karizmatične sposobnosti, darove zdravljenja itd., kot pravi 1. Kor 12, 28.
79. Trditev, da visoko povzdignjen odpustkarski križ, okrašen s papeževim grbom ima enako moč kot Kristusov križ, je obrekovanje Boga.
80. Upravičeno bodo morali biti enkrat odstranjeni (zavrtnjeni) škofje, duhovniki in teologi, ki dopuščajo, da se ljudem ponujajo takšni govori.
81. Tako so predrzne (nesramne) pridige o odpustkih vzrok, da tudi učenim možem, ni lahko braniti do papeža dolžno spoštovanje pred lažnimi obtožbami ali vsaj pred zbadljivimi vprašanji laikov.
82. Na primer: zakaj papež ne izprazni vic iz čiste ljubezni in zaradi hudih stisk duš, torej iz najbolj tehtnih vzrokov, če vendar brez števila duš rešuje zaradi brezdušnega denarja, ki se daje za gradnjo Petrove cerkve, torej iz povsem brezpomembnih vzrokov?
83. Nadalje: Zakaj se opravljajo maše zadušnice in obletnice za pokojne in zakaj papež ne da za to darovani denar nazaj ali ne pusti, da bi ga darovalec vzal nazaj, ko pa je nepravilno še naprej moliti za pravkar rešene iz vic?
84. Nadalje: Kakšna nova usmiljenost Boga in papeža je to, da se brezbožnikom in sovražnikom dovoljuje, da za denar rešujejo pobožne (verne) in od Boga ljubljene duše; da se te pobožne in od Boga ljubljene duše zaradi lastnega trpljenja (stisk) ne morejo rešiti iz zastonj podarjene ljubezni?
85. Nadalje: Zakaj stara pravila o pokori, ki so že zdavnaj preživeta in mrtva, spet uvajajo odpustke, ki se plačujejo z denarjem, kot da bi bila ta pravila še vedno v veljavi?
86. Nadalje: Zakaj papež, katerega bogastvo je danes večje od največjega Crassusa, Petrovo cerkev rajši ne gradi s svojim lastnim denarjem, kakor z denarjem revnih vernikov?

87. Nadalje: Kaj papež odpušča tem ali kaj le deloma tem, ki imajo zaradi popolnega kesanja pravico do popolnega odpuščanja in do popolne udeležbe?
88. Nadalje: Ne bi bilo za Cerkev najbolje, ko bi papež to, kar on dela enkrat dnevno vsakemu verniku, stokrat na dan podelil odpustek in delež?
89. Če gre papežu pri odpustkih bolj za rešitev duš kot za denar, zakaj je potem razveljavil prej veljavna (dovoljena) pisma in odpustke, čeprav so bili ti enako učinkoviti?
90. Te nadvse neprijetne pomisleke laikov odpravljati le z nasiljem, ne pa jih odpraviti iz sveta s pametnimi pojasnili (razlagami), pomeni Cerkev in papeža izročati posmehu sovražnikov in kristjane onesrečiti.
91. Če bi po papeževi zamisli in v njegovem duhu pridigali o odpustkih, bi bili vsi oni pomisleki zlahka odstranjeni, da, niti jih ne bi bilo.
92. Zato proč z vsemi temi preroki, ki Kristusovemu ljudstvu govorijo: »Mir, mir«, miru pa nobenega. (Jer 6,14)
93. Zveličanje vsem tem prerokom, ki Kristusovemu ljudstvu govorijo: »Križ, križ«, če tudi o križu ni ničesar čutiti.
94. Kristjane je potrebno opomniti, da je Kristus njihova glava, da bi se mu trudili slediti preko trpljenja, smrti in pekla.
95. In toliko bolj v to zaupati ter preko mnogih bridkosti priti v nebesa, kot pa preko varnosti dozdevnega, navideznega miru.

LUTERANSTVO

Luteranstvo (ali **luteranizem**) je krščansko reformacijsko gibanje, ki ga je začel Martin Luther.

Luther je 29. oktobra 1517 na vrata wittenberške cerkve nabil 95 tez, v katerih je zarisal ideje o prenovi (Rimskokatoliške) Cerkve. Zlasti ostro je nastopil proti nekaterim praksam, ki so se izoblikovale v Rimskokatoliški Cerkvi v srednjem veku, npr. prodajanje odpustkov za denar ipd.

Rimskokatoliška Cerkev ni privolila v predlagano prenavo in je Luthra izobčila, kar je pripeljalo do pojava novih krščanskih verskih skupnosti, ki jih imenujemo **Luteranske Cerkve** ali **Evangelikianske Cerkve**.

Glavne ideje luteranstva:

- Dogme, ki so jih razglasili papeži in Cerkvni koncili niso obvezujoče. Pravo vero razkriva samo Sveto Pismo (*sola Scriptura*).
- Glava Cerkve (tj. skupnosti vseh vernih) ni papež, pač pa Jezus Kristus (*solus Christus*).
- Za zveličanje niso potrebna dela, ki jih predpisuje Cerkev, in Cerkvni odpustki, pač pa samo vera (*sola fide*).
- Odrešenje človeku podeljuje samo Božja milost (*sola gratia*).
- Obstajata samo dva zakramenta, ki ju je postavil Kristus: krst in sveta večerja (evharistija). Ostale katoliške zakramente so si izmislili pozneje.
- Upoštevati je treba Deset Božjih zapovedi v originalni obliki, vključno z zapovedjo "Ne imej drugih bogov", "Ne moli podob" ipd. Čaščenje svetnikov in podob (ikonodulija) je neprimerno.
- Marijo je treba spoštovati kot Jezusovo mater, neprimerno pa jo je po božje častiti.
- Duhovniški celibat je zahteva papeža, ne pa Jezusa, zato ga ni treba upoštevati.